

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА НОРМАЛЬНОЇ ТА ПАТОЛОГІЧНОЇ ФІЗІОЛОГІЇ**

**IV науково-практична конференція
студентів та молодих вчених з міжнародною участю**

**«ВІД ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ ТА КЛІНІЧНОЇ ПАТОФІЗІОЛОГІЇ
ДО ДОСЯГНЕНЬ СУЧАСНОЇ МЕДИЦИНИ І ФАРМАЦІЇ»**

**19 травня 2022 р.
ХАРКІВ – Україна**

УДК 615.1:616 (043.2)

Редакційна колегія: Заслужений діяч науки і техніки України, проф. Котвіцька А. А., проф. Владимірова І. М., проф. Кононенко Н. М.

Укладачі: проф. Рибак В. А., доц. Остапець М. О., Волохов І. В.

Посвідчення Державної наукової установи «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації» № 583 від 02.08.2021 р.

Від експериментальної та клінічної патофізіології до досягнень сучасної медицини і фармації : тези доповідей IV науково-практичної конференції студентів та молодих вчених з міжнародною участю (19 травня 2022 р.). – Х. : Вид-во НФаУ, 2022. – 365 с.

Збірник містить матеріали IV науково-практичної конференції студентів та молодих вчених з міжнародною участю «Від експериментальної та клінічної патофізіології до досягнень сучасної медицини і фармації». В матеріалах конференції розглянуто сучасні проблеми медицини і фармації: молекулярні основи патології, клітинні та гуморальні механізми розвитку захворювань; роль генетичних факторів у патогенезі захворювань; механізми розвитку патологічних процесів і хвороб; вікова патофізіологія; проблемні аспекти хвороб цивілізації; клінічна патофізіологія; питання викладання патофізіології; експериментальна терапія найбільш поширених захворювань; фармакологічна корекція патологічних процесів; проблеми та перспективи створення лікарських препаратів різної спрямованості дії (лікувально-косметичних, гомеопатичних, ветеринарних, екстемпоральних); оптимізація технологічних процесів створення лікарських препаратів; інформаційні технології і автоматизація наукових досліджень з розробки лікарських засобів; створення нутрицевтичних засобів та виробів медичного призначення; організаційно-економічні аспекти діяльності фармацевтичних підприємств у сучасних умовах; маркетингові дослідження сучасного фармацевтичного ринку; нанотехнології у фармації; біоінформатика у фармації; прогнозування біологічної активності сполук; глобальні проблеми громадського здоров'я.

Для широкого кола наукових і практичних працівників медицини та фармації.

UDC 615.1:616 (043.2)

Editorial board: Honored worker of science and technology of Ukraine, prof. Kotvitska A. A., prof. Vladimirova I. M., prof. Kononenko N. M.

Compilers: prof. Rybak V. A., ass. prof. Ostapets M. O., Volokhov I. V.

Certificate of the State scientific organization «Ukrainian Institute of Scientific and Technical Expertise and Information» № 583 dated 02.08.2021.

From experimental and clinical pathophysiology to the achievements of modern medicine and pharmacy : collected papers of IVth scientific and practical conference of students and young scientists with international participation (May 19, 2022). – Kh. : NUPh, 2022. – 365 p.

Collected papers includes the materials of IV scientific and practical internet-conference with international participation «Mechanisms of pathological processes development and diseases, their pharmacological correction». The modern problems of pathophysiology were considered the materials of the Conference: molecular basis of pathology, cellular and humoral mechanisms of disease development; role of genetic factors in the pathogenesis of diseases; mechanisms of pathological processes and diseases development; age-related pathophysiology; problematic aspects of the diseases of civilization; clinical pathophysiology; issues of pathophysiology teaching; experimental therapy of the most common diseases; pharmacological correction of pathological processes; problems and prospects for the creation of drugs of various kinds of action (medical and cosmetic, homeopathic, veterinary, and extemporary preparation); optimization of technological processes for the drugs creation; information technology and automation of scientific research on drug create; creation of nutraceutical drugs and medical products; organizational and economic aspects of pharmaceutical enterprises in modern conditions; marketing research of the modern pharmaceutical market; nanotechnology in pharmacy; bioinformatics in pharmacy; prediction of biological activity of compounds; global public health issues.

For a wide audience of scientific and practitioners of medicine and pharmacy.

UDC 615.1:616 (043.2)

© NUPh, 2022

Іонов І.А., Лунькова О.Є., Катеринич О.О., Гавилей О.В. Особливості розвитку гіпервітамінозу А у курей	170
Каверінська А.І., Прокопюк В.Ю. Використання та удосконалення органотипового культивування як перспективного об'єкта для дослідження лікарських препаратів	173
Калачинська М.М., Сергійчук Н.М., Бондаренко Л.Б. Зміни пулу вільних амінокислот сироватки у дітей з гострим лейкозом	175
Кіруша І.С., Івашута І.М., Макаренко В.І. Експериментальне дослідження метеопатичних реакцій у хворих кардіологічного профілю.....	177
Кметь О.Г. Вплив карбацетама на протеоліз/фібриноліз гіпокампа щурів із нейродегенерацією індукованою цукровим діабетом 2 типу	179
Кметь Т.І., Тимкул Д.М. Вплив двобічної каротидної ішемії-реперфузії на площу нейроцитів різних часток півкуль головного мозку на тлі експериментального цукрового діабету в самців-щурів	181
Кобзар Д.С., Ворона Д.А., Тесленко Г.О., Єлецький М.С., Летяго Г.В. Патогенетична модель розвитку остеоартриту у підлітків	183
Кобилінська Я.С., Левчук І.П., Калейнікова О.М., Виноградова-Анік О.О., Тарасова К.В., Лагодич Т.С., Карвацький І.М., Блашків Т.В. Вплив введення нанокompозитів золота на функціонування клітин сім'яників за умов експериментальної гіперглікемії	185
Коваленко І.О., Ковалевська І.В. Обґрунтування доцільності використання екстракту кипрію при розробці лікарського засобу антиоксидантної дії	189
Ковальчук П.С., Смовж П.В. Біочорнила – застосування та способи отримання.....	190
Косінська Г.П., Огніченко Л.М., Артеменко А.Г., Кузьмін В.Є. Порівняльний аналіз показників проникнення речовин через гематоенцефалічний бар'єр.....	194
Кострубов О.О., Ткачова О.В. Аналіз обсягів споживання пероральних гіпоглікемічних засобів на фармацевтичному ринку України	197
Красільнікова О.А., Кравченко Г.Б. Вивчення антиоксидантної та гепатопротекторної активності екстракту з листя мучниці звичайної.....	198
Крат Ю.О., Темірова О.А., Хайтович М.В. Роль фармацевтичної опіки у профілактиці та лікуванні вугрової хвороби	200
Кривов'яз О.В., Томашевська Ю.О., Коваль В.М., Гуцол В.В. Обґрунтування складу лікарського засобу для лікування запальних захворювань рухового апарату рослинного походження	202
Криклива І.О., Лахбаб Елхабіб. Аналіз ринку препаратів які застосовуються для лікування епілепсії	204
Криклива І.О., Муссадек Хафсса. Аналіз ринку лікарських препаратів для місцевого лікування та профілактики захворювань верхніх дихальних шляхів	205
Левицька Г.В., Левицький І.М., Савицький І.В. Вивчення змін рівнів цитокінів при експериментальному регматогенному відшаруванні сітківки	206

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ГІПЕРВІТАМІНОЗУ А У КУРЕЙ

Іонов І. А.¹, Лунькова О. Є.¹, Катеринич О. О.², Гавилей О. В.²

¹Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди,
м. Харків, Україна,

²Державна дослідна станція птахівництва Національної академії аграрних
наук України, с. Бірки, Харківська область, Україна,

ionov.igor2013@gmail.com; katerinich@ukr.net

Вступ. Жиророзчинні вітаміни є незамінними чинниками харчування людини та тварин. Вони беруть участь в багатьох біохімічних реакціях у клітинах, будучи структурними компонентами їх ліпопротеїдних мембран. Один з підходів до розшифрування молекулярних механізмів їх біологічної дії – вивчення обміну вітамінів в екстремальних умовах – при гіпо- та гіпервітамінозах. Проявлення токсичного ефекту гіпердоз вітаміну А залежить від виду птиці і від засобу його введення. Гіпервітаміноз А у курчат проявлявся у вигляді кон'юнктивітів та порушення розвитку кісткових тканин. Аналогічні зміни відзначені і в індичат, з тією лише різницею, що всі виявлені зміни проявилися при застосуванні значно нижчих кількостей вітаміну А. Було відзначають, що при введенні вітаміну А безпосередньо у волю курчат ознаки гіпервітамінозу А більш виражені, ніж у птиці, що одержувала таку саму дозу вітаміну А із кормом. Тому метою проведених експериментів було визначити клінічні прояви гіпервітамінозу А у птиці при різних рівнях надходження цього вітаміну.

Матеріали і методи. Для вивчення клінічних змін в організмі курей-несучок при різній їх забезпеченості вітаміном А було проведено дослід, в якому було сформовано 6 груп курей по 15 голів в кожній у віці 210 днів. Добавки вітаміну А в корм вводились за наступною схемою: 1 група – норма – 10 млн. І.О./т; 2 група – без добавок вітаміну А; 3 група – 2-кратне збільшення (20 млн. І.О./т); 4 група – 20-кратне збільшення (200 млн. І.О./т); 5 група – 100-кратне збільшення (1000 млн. І.О./т); 6 група – *per os* 250 тис. І.О./гол/добу. Дослідження проводились на протязі 3 місяців.

Результати та їх обговорення. Визначено, що при дозах, не більших за 20-кратні кількості вітаміну А, через 30 днів експерименту не відзначалося вірогідних змін у живій масі та масі печінки, а в 5-й групі жива маса курей знизилася ($p < 0,05$), що, певно, є наслідком токсичності вітаміну при його використанні у 100-кратній дозі.

Особливо швидко проявилися клінічні ознаки гіпервітамінозу А при використанні перорального введення 200-кратної дози ретинілацетату (250 тис. ІО/гол./добу). Перші клінічні ознаки гіпервітамінозу А були відзначені вже на 4 добу. Птиця була злегка пригнічена, апетит знижений, а споживання води на цьому фоні різко збільшилося, з'явилися також перші ознаки серозного кон'юнктивіту. На 5-й день дослід у птиці відзначалася млявість, зниження реакції на зовнішні подразники, скуйовдженість пір'я та подальше прогресування кон'юнктивіту, що в подальшому переходить у фібринозний, і запалення повік. Надалі стан птиці швидко погіршувався, з'являвся дерматит у

куточках роту з наступним випаданням пір'я і оголенням шкіри. Спостерігалися ділянки некрозу на гребені. Ексудат очей утворював кірочки на повіках, що вело до повного їх злипання. Після розкриття і промивання очей, кури підходили до кормушок та поїлок і відновлювали споживання корму та води. Потрібно підкреслити значні індивідуальні відмінності у чутливості дорослих курей до вітаміну А, оскільки строки і ступені прояву клінічних ознак гіпервітамінозу А істотно варіювали серед курей всередині експериментальної групи.

Мікроструктура печінки курей, які одержували вітамін А в кількості 250 тис. ІО/гол./добу, є типовою для цього віку і характеризується радіальним розміщенням трубочок гепатоцитів у печінкових часточках. Однак, звертає на себе увагу той факт, що кількість лімфоїдних утворень у печінці курей цієї групи значно більша у порівнянні з контролем, а площа їх зменшена. Відзначається також заселення цих лімфоїдних утворень еозінофільними лейкоцитами, що, можливо, відображує компенсаторну реакцію печінки у відповідь на введення надлишкових доз вітаміну А.

Найбільш чіткі та яскраві зміни тканин були виявлені в надниркових залозах. У групі курей, що одержували вітамін А в 100-кратній дозі (5-а група), відзначається поширення судинної мережі надниркової залози. Кордони більшої частини клітин мозкової речовини ледве помітні, відзначається також розпад цитоплазми.

Клубочкова зона зберігає свою звичайну структурну організацію у вигляді округлих або витягнутих клубочків. Проте цитоплазма їхніх клітин місцями дрібнопориста або вакуолізована з вираженою базофілією.

В пучковій зоні клітини зберігають більш-менш компактне розташування, серед них більшість становлять клітинами значних розмірів. Окремі з клітин цієї частини надниркових залоз характеризуються дрібнопористою цитоплазмою, в інших випадках клітини зберігають лише свої контури, тоді, як центральна частина цих структур зруйнована, а в ряді випадків і вакуолізована.

Мозкова речовина надниркових залоз курей, що одержували вітамін А у кількості 250 тис. ІО/гол./добу (6-а група), має вигляд широких клітинних тяжів. Тінкторіальні властивості клітин мозкової речовини характеризуються, головним чином, наявністю більш-менш вираженої сітчастості структури цитоплазми, або ж наявністю різного ступеня її вакуолізації та деструкції. У клітинах кіркової речовини також відзначена виражена сітчастість цитоплазми, а крім цього і деформація ядерної мембрани клітин.

Аналіз гістопрепаратів надшлункових залоз курей, що одержували підвищені дози вітаміну А, дозволяє відзначити в їх мозковій частині явища дрібнопористості або вираженої вакуолізації цитоплазми адреноцитів, а в ряді випадків – різного ступеня деструктивні порушення їхньої цитоплазми аж до її розпаду. В кірковій речовині надниркових залоз курей цих груп відзначені тінкторіальні зрушення у вигляді пористості та вакуолізації цитоплазми, деформації ядерної мембрани, а в рідких випадках – розпушення клітин пучкової зони. Все це свідчить про глибокі структурні зміни в надниркових

залозах курей цих експериментальних груп, які призводять до порушень їх функції.

При оральному введенні курям вітаміну А в кількості 250 тис. ІО/гол/добу у них, на відміну від контрольної птиці, в слизовій оболонці стравоходу відзначено значне ороговіння поверхневого шару багатошарового плоского епітелію у вигляді різко вираженої оксифілії апікальної частини клітин, що, певно, призводить до зниження його секреторної функції.

Встановлено, що показники заплідненості яєць, виводимості і виводу молодняка були кращими в контрольній групі курей, що одержували добавку вітаміну А у кількості 10 тис. ІО/кг корму. Виключення добавок вітаміну А із раціону птиці призвело до зниження заплідненості яєць на 1,5 %, виводимості яєць на 2,3 % і виводу молодняка на 3,4 %.

З іншого боку, 10- та 40-кратні дози вітаміну А у ще більшій мірі знизили інкубаційні якості яєць. Так, при використанні 10-кратної дози вітаміну А його концентрація в жовтку яєць досягала 20 мкг/г, а заплідненість яєць знизилася на 6 %, причому процент яєць з кров'яним кільцем збільшився більш, ніж у 3 рази, а виводимість яєць знизилася на 4,4 %. Ще більш негативну дію виявляла 40-кратна доза вітаміну А: заплідненість яєць зменшувалася на 7,8 %, причому, процент яєць із кров'яним кільцем збільшувався більш, ніж у 7 разів, а виводимість запліднених яєць знизилася з 88,6 до 71,4 %, що у кінцевому підсумку призвело до зниження виводу молодняка з 79,9 % до 60,6 %.

При аналізі відходів інкубації встановлено, що як при відсутності добавок вітаміну А в раціоні курей, так і при використанні 10- і 40-кратних доз вітаміну А, основна частина ембріонів гинула на 19-20 добу інкубації. При цьому в групі зі зниженим вмістом вітаміну А відзначали набряк потилиці, потовщення суглобів, венозний застій, а також випадки сечокислого діатезу.

Надлишкове споживання вітаміну А призводило до аналогічних дефектів, тобто спостерігали як потовщення суглобів, так і набряк потилиці та венозний застій. При цьому відзначалося відставання у рості та розвитку ембріонів і наявність сечокислих солей в сечоводах. У курчат було встановлено виражене розм'якшення кісток ніг та скелету. Кістки характеризувалися підвищеною гнучкістю, що свідчить про їх декальцифікацію.

Висновки. Таким чином, можна зробити загальний висновок, що механізми розвитку патологічних процесів при гіпервітамінозі А у курей супроводжується поразеннями, в першу чергу, слизових оболонок, розвитком кон'юнктивіту та дерматитів.

Доведено, що при введенні однієї й теж дози вітаміну А *per os* у порівнянні з додаванням її з кормом ознаки гіпервітамінозу А більш виражені у птиці, що одержувала вітамін А *per os*.